

Nieuwe president kan niet saai genoeg zijn

DOOR INEKE HOLTWIJK, de Volkskrant October 23, 1999

De saaiste kandidaat uit de geschiedenis van Argentinië zal zondag de presidentsverkiezingen winnen. De nationalistische Peronisten, die als regeringspartij nog nooit een verkiezing verloren, bereiden zich al voor op hun vertrek uit het presidentieel Casa Rosada. Want er lijkt niet eens een tweede ronde nodig te zijn.

Twee jaar geleden zou geen serieuze waarnemer hebben gezegd dat de lange, stijve Fernando de la Rúa, die met moeite een glimlach produceert, president van Argentinië zou worden. De joyeuze Carlos Menem, voor Argentijnen hun rots in de branding van de financiële chaos, had alle touwtjes in handen.

President Menem had net zijn residentie groots laten verbouwen, een golfbaan laten aanleggen en abrikozenbomen gepland. En ook was hij druk met de voorbereidingen van een referendum dat hem in staat zou stellen een derde regeertermijn aan te blijven.

De la Rúa daarentegen was moeizaam tot burgemeester van Buenos Aires gekozen met de Alianza, een centrum-linkse coalitie die regelmatig op springen leek te staan. Het is namelijk een explosieve mix van zijn eigen Radicale Partij, traditioneel de iets progressieve burgermanspartij in Argentinië, met socialisten, Peronistische ex-guerrillero's en mensenrechtenactivisten.

Maar het tij keerde ten gunste van de Alianza. De opiniepeilingen van de afgelopen dagen geven De la Rúa een voorsprong van ongeveer 14 procent op zijn directe rivaal, de Peronist Eduardo Duhalde.

Dat grote verschil, zo zeggen waarnemers, betekent dat er twee verliezers zijn: Duhalde en president Menem. Want een verlies van meer dan 10 procent is ook een boodschap (van afkeuring) aan de zittende president.

De verklaring voor het dramatische verlies is eenvoudig. De kiezers zijn ontevreden en moedeloos. Het officiële werkloosheidscijfer is 14,5 procent; de werkelijke werkloosheid ligt zeker dubbel zo hoog. De devaluatie in buurland Brazilië was een ramp voor de toch al zwakke Argentijnse industrie, die sindsdien haar te hoog geprijsde spullen in de regio niet meer kwijt kan.

In Groot Buenos Aires, waar meer dan eenderde van de kiezers woont, wordt het gevoel van verlatenheid versterkt door het geweld en de incompetente en corrupte politie. Deze maand werden in een wijk drie bejaarden vermoord zonder dat er enige aanwijzing is over wie de daders zijn. Een recente bankoverval eindigde met de dood van vier gegijzelden, doodgeschoten door de politie.

Veel kiezers vrezen dat Duhalde, die onder Menem vice-president was, slechts meer van hetzelfde zal brengen. Tevergeefs probeerde Duhalde de kiezers ervan te overtuigen dat hij 'de zekerste verandering' zou zijn.

Hij haalde daartoe van alles uit de kast: de paus, abortus, belastingverlaging, meer cellen en een moratorium op schulden voor arme landen (waaronder Argentinië natuurlijk).

De la Rúa beloofde weinig en naarmate zijn ster steeg nog minder. Maar de kiezers blijken er niet mee te zitten.

In deze vierde democratische verkiezingen sinds de dictatuur blijken zelfs trauma's van vroeger te zijn verdampt. Want eerlijk is eerlijk: de Radicalen bakten er nooit veel van als zij in de regering zaten. Raul Alfonsin, de laatste Radicale president, zag zich zelfs door hyperinflatie en chaos gedwongen een half jaar eerder dan gepland de macht over te dragen aan Carlos Menem.

Na negen jaar economische stabiliteit dankzij een vaste wisselkoers, die De la Rúa overigens wil vasthouden, maakt het electoraat zich druk over andere zaken.

De laatste keer dat hij op vakantie is geweest was zeven jaar geleden, zegt veiligheidsbeambte Roberto Gutierrez (50). Zo lang is zijn salaris, ongeveer 640 gulden per maand, al bevroren. 'En de prijzen gaan ieder jaar omhoog.' De stabiliteit heeft hem naar zijn gevoel netto niets opgeleverd. 'Ik werk, werk, werk en rondkomen wordt steeds moeilijker', klaagt hij.

De belangrijkste andere klacht van kiezers is de corruptie. Volgens Macht van de Burger, een consumentenorganisatie, verdwijnt bijna 20 procent van de inkomsten van de overheid in de zakken van bureaucraten.

'Het zijn allemaal dieven', zegt kioskhouders Omar Gustavo Castro (34). Hij wijst op de gevel van een nieuw viersterrenhotel tegenover zijn kiosk in het centrum. 'Dat hotel is van de kabinetschef van Menem en die man verdient vijfduizend dollar per maand. Moet jij mij eens uitleggen hoe dat kan.'

De weerzin tegen de ostentatieve rijkdom van politici die zich voor roddelbladen laten fotograferen in hun buitenhuizen of op wintersport in het Amerikaanse Aspen, neemt toe. Saaie, degelijke politici, bij voorkeur partijlozen die geparachteerd zijn in het vak, scoren al enige tijd het best in opiniepeilingen.

Zo kon De la Rúa's zwakte zijn kracht worden. 'Ik ben saai, zeggen ze', was de verkiezingsleus die zijn reclamemakers bedachten. Maar na Menem met zijn pakken van Armani, plastische chirurgie, Ferrari, prive-bioscoop en fotomodellen als vriendinnen, is saai een verademing. Saai is heroisch.

'Kiezers krijgen steeds beter door dat politici niet in staat zijn oplossingen aan te reiken. Laat ze dan tenminste niet stelen, is nu de redenering', aldus Graciela Romer, directeur van een marktonderzoeksbureau.